

ks. Józef Makselon

Wpływ Jana Pawła II na Polaków

Pisanie o wpływie jakiegokolwiek człowieka na innych jest interesujące, aczkolwiek ryzykowne. Podejmując analizę motywacji ludzkich spotkań i ich skutków, zawsze obracamy się w obszarze pewnych niedopowiedzeń, niejasności czy wręcz tajemnic. Niemniej jednak warto podejmować próby opisu i zrozumienia czegokolwiek z fenomenu ludzkich spotkań, zwłaszcza gdy ich sens kreuje najbardziej znany Polak naszych czasów - Jan Paweł II.

W niniejszym artykule ukazać w zarysie 5 aspektów percepcji osoby i dzieła Papieża: osobowość, spełniane role, akceptację papieskiego przepowiadania, faktyczny wpływ na innych oraz globalną ocenę pielgrzymek do Polski. Opieram się na badaniach empirycznych, przeprowadzonych na przełomie kwietnia i maja 1994 r. na terenie dawnej Archidiecezji Krakowskiej. W artykule abstrahuję od podawania szczegółów metodologicznych i prezentuję tylko niewielką część opinii 430 respondentów. Szerszej piszę o tym w książce pt. *Wezwanie i opór. Polacy a Jan Paweł II*.

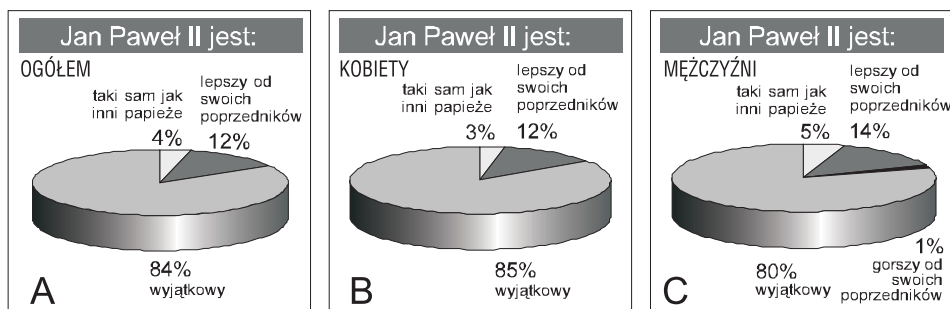
1. Niezwykła osobowość

Bardziej dokładnie cechy osobowości współczesnego Papieża opisano w wielu wspomnieniowych publikacjach, a także w badaniach empirycznych, których zestawienie stanowiłoby obszerną księgę.

W postaci Jana Pawła II niewątpliwie daje się odnaleźć wiele warstw. Najprościej jest mówić o warstwie osobowości i wymiarze funkcji. Różne opisy niezwykłej osobowości Jana Pawła II respondenci ujawniają nie tylko wówczas, kiedy wprost o to pytamy, ale także przy wielu innych okazjach. Rozpocznijmy od globalnej oceny Jana Pawła II w kontekście innych papieży. Przedstawia to Ryc. 1.

Jedynie 2 osoby (0,5%) stwierdziły, że Jan Paweł II jest gorszy od swoich poprzedników, przede wszystkim z powodu zdecydowanej postawy w zagadnieniach etyki seksualnej.

Aby poszerzyć uwarunkowania ogólnej oceny Ojca Św. uwzględnimy jeszcze płeć, wiek, wykształcenie oraz autodeklarację religijną.

Ryc. 1

Ocena Jana Pawła II

A - ocena ogólna; B - przez kobiety; C - przez mężczyzn

Jak widać wyjątkowość Papieża nieco częściej podkreślają kobiety.

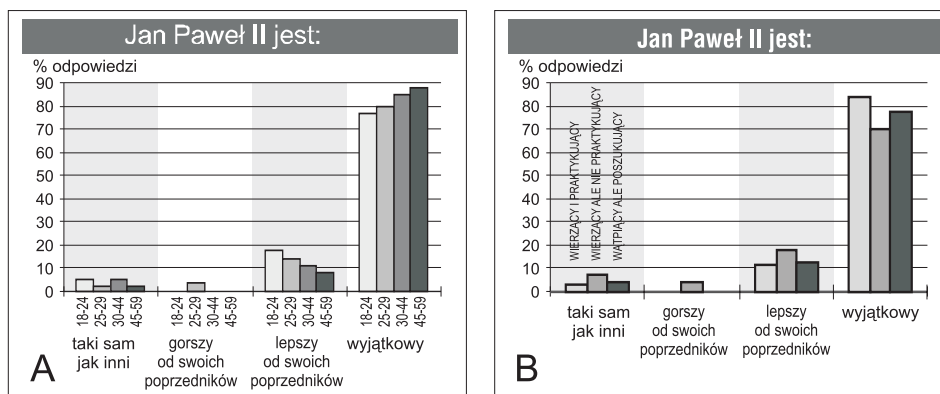
Badania wskazują, że im starsi respondenci, tym częściej podkreślają wyjątkowość Jana Pawła II (Ryc. 2A). Pozornie powinno być inaczej, gdyż oceny kogoś w kategoriach pewnej niezwykłości mają jakoby być charakterystyczne dla ludzi młodych. Wolno jednak sądzić, że tak pozytywna ocena Jana Pawła II przez osoby starsze wynika z bardziej adekwatnej (nie tylko emocjonalnej) percepcji osobowości i funkcji Ojca Św.

W powyższym zestawieniu widać, że brak religijnego zaangażowania ma pewne znaczenie w uznawaniu wyjątkowych cech obecnego papieża. Zastanawia, że nikt spośród wierzących i praktykujących, jak również wątpiących i poszukujących nie uznał Jana Pawła II za gorszego od jego poprzedników (Ryc. 2B).

Biorąc pod uwagę znaczenie religijności w ocenie Ojca Św. zauważamy, że w postaci Papieża kojarzą się określone funkcje religijne i społeczno-narodowo-patriotyczne¹. Pisze się nawet w oparciu o analizę Jego nauczania i oddziaływania na innych, że łączy w sobie specyfikę Apostołów Jana, Pawła i Piotra².

2. Główne role

Na bogatą i wielowarstwową osobowość Jana Pawła II nakłada się określona rola. Można powiedzieć jeszcze inaczej: odpowiedzialna rola religijno-społeczna Namiestnika Chrystusa (nb. bardzo trudna do jednoznacznego zdefiniowania w konwencji psychologicznej) jest jakby stygmatyzowana Jego wyjątkową osobowością. Papież niewątpliwie należy do tych nieprzeciętnych postaci ludzkiej historii, które radykalnie zmieniły koncepcję sprawowanej przez siebie roli i zdynamizowały życie Kościoła³. Były publicysta komunistyczny zauważa: „Nie sposób nie dostrzec zwłaszcza tego, że nigdy jeszcze po II wojnie światowej Kościół rzymski i religia nie

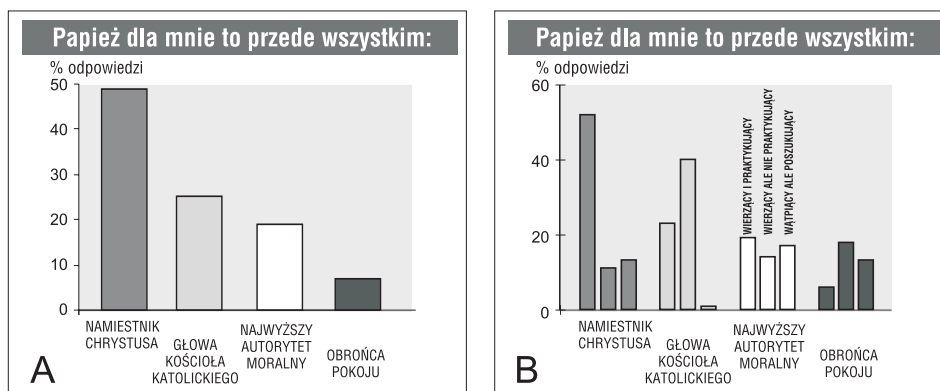
Ryc. 2

Ocena Jana Pawła II

A - według wieku respondentów; B - według autodeklaracji religijnej respondentów

znajdowały się w fazie równie dynamicznej, nie odgrywały takiej roli w świecie ... Trudno nie łączyć tej aktywności z osobą Jana Pawła II”⁴.

Trzeba w tym kontekście wspomnieć, że w zależności od koniunktury politycznej, wielokrotnie podkreślano w mass mediach pozareligijne cechy osobowości Jana Pawła II. Jednakże funkcje religijne stawiane są przez przeważającą większość badanych jako dominujące. Ujawnia się to w pytaniu o zdecydowaną preferencję ról Jana Pawła II (respondent wybierał tylko jedną jako najważniejszą w jego opinii rolę Ojca św.) (Ryc. 3).

Ryc. 3

Spełniane główne role

A - ocena ogólna; B - ocena według autodeklaracji religijnej respondentów

Z powyższego zestawienia widać, że funkcje religijno-pastoralne są wyraźnie wyeksponowane w percepcji papieskiej postaci.

Pewne zróżnicowanie percepcji osoby Jana Pawła jest uwarunkowane zmiennymi demograficzno-religijnymi.

Zarówno kobiety jak i mężczyźni uwidaczniają podobne tendencje do postrzegania Jana Pawła II w aspekcie Jego roli religijno-moralnej. Jest stróżem, a nie panem objawienia i nie idzie za tzw. „*myśleniem ludzi*”. Z tego też powodu oskarżany bywa o konserwatyzm⁵.

Dość powszechnie uważa się, że wykształcenie jest istotną zmienną procesu percepcji. W odniesieniu do oceny Papieża zwraca uwagę fakt, że u wszystkich widać preferencje zdecydowanie religijnych wymiarów papieskiej roli w świecie.

Do rozważenia pozostaje jeszcze kwestia roli autodeklaracji religijnej (Ryc. 3B).

Badania wskazują na następującą prawidłowość: im większe zaangażowanie religijne, tym bardziej teologiczne rozumienie roli Jana Pawła II. Ci respondenci, którzy praktykują, bo są wierzący, preferują określenia Jana Pawła II przede wszystkim jako Namiestnika Chrystusa, co jest bardziej eklezjologiczne aniżeli widzenie w nim Głowy Kościoła Katolickiego, oznaczające bardziej socjologiczno-administracyjny wymiar funkcji Ojca św., podkreślany właśnie przez mniej religijnie zaangażowane osoby (wierzących, ale niepraktykujących oraz wątpiących, ale poszukujących).

3. Akceptacja papieskiego przepowiadania

Fascynacja osobowością Jana Pawła II nie oznacza, że respondenci w całej rozciągłości, a nawet w zadowalającym czy wystarczającym stopniu słuchają Jego pouczeń. Wiemy o tym na podstawie analizy odpowiedzi na pytanie zadane wprost. Hierarchia prawd przez Ojca Św. głoszonych i akceptowanych bez zastrzeżeń jest następująca.

W epoce, kiedy w sposób nagminny ludzie starają się nie podporządkowywać jakiegokolwiek władzy czy autorytetom, doniosłe znaczenie ma pytanie o to, w jakiej mierze ktoś jest gotów akceptować to, co mówi Jan Paweł II. Chodzi nie tylko o to, w jakiej mierze ludzie są na Niego otwarci, lecz także o stopień akceptacji prezentowanej przez Papieża nauki. Dla jasności obrazu analizowanej rzeczywistości warto jeszcze wspomnieć, iż proponowane odpowiedzi są właściwie interpretacją tego, co zawierają przykazania Boże i społeczne nauczanie Kościoła (społeczny aspekt chrześcijańskiego przesłania).

Jako swoiste uzupełnienie tych rozważań poniżej podano najbardziej interesujące wypowiedzi tych, którzy uznali, że Ojca św. należy zawsze i we wszystkim słuchać.

„*Ojca Św. należy zawsze słuchać z szacunkiem i dostosowywać się do jego zasad*” (robotnik, l. 30, wyksz. podst.);

„O czymkolwiek Ojciec Św. mówi, jest dla mnie bardzo słuszne, mądre i należy tego słuchać i wyciągać wnioski, iż jest to mędrzec, którego słucha, szanuje i kocha cały świat” (robotnik, l. 29, wyksz. zawod.);

„Dla mnie Papież jest autorytetem zarówno w sprawach wiary, jak i w sprawach ogólnoludzkich, bo i wtedy czuje się moc Ducha Św.” (kobieta, l. 57, wyksz. wyższe).

Gotowość słuchania Ojca Św. bez zastrzeżeń jest do pewnego stopnia zróżnicowana w zależności od płci, wieku, wykształcenia i religijności.

Powtarza się ogólna prawidłowość, że nie istnieją zasadnicze różnice między różnymi respondentami ze względu na ocenę akceptacji bez zastrzeżeń nauczania papieskiego. Jedynie znacząca różnica jest w akceptacji istnienia Boga, w której wyższe wskaźniki wykazują mężczyźni w stosunku do kobiet.

Wydaje się, że przedstawione rezultaty badań nie dają podstawy do jednoznacznego orzekania o tym, który z przedziałów wiekowych jest najbardziej otwarty na pełną akceptację nauczania Jana Pawła II o podstawowych zobowiązaniach moralno-religijnych chrześcijanina (Tab. 1). Być może takie zróżnicowania mogłyby ukazać analiza roli wykształcenia w tym względzie.

Tab. 1
Wiek a akceptacja Ojca Świętego (%)

Ojca Św., należy bez zastrzeżeń słuchać kiedy mówi o:	Przedziały wiekowe:					
	-24	25-29	30-44	45-59	60-64	pow. 64
istnieniu i czci Boga	54	61	73	74	60	71
pokoju na świecie	57	66	40	40	40	64
miłości bliźniego	49	52	45	42	30	43
obronie nienarodzonych	34	39	34	31	40	36
szacunku do rodziców i starszych	27	27	28	27	20	36
prawdomówności	24	30	25	21	20	22
pracy ludzkiej	17	25	25	21	20	29
sensie niedzieli i świąt	16	20	27	15	10	22
życiu seksualnym człowieka	18	20	14	17	10	14
poszanowaniu własności	13	18	20	15	10	22
nauce i kulturze	12	18	17	11	10	14

Trudno jednak orzec (w sensie statystycznym), jakie są prawidłowości przyjmowania nauczania Jana Pawła II bez zastrzeżeń ze względu na wykształcenie. Wstęp-

nie można domniemywać, że zmienna wykształcenia nie wpływa istotnie na ocenę recepcji Ojca Św. Jest to o tyle ciekawe, iż pokazuje, w jakiej mierze ocena Jego oddziaływania na Polaków jest podobna. Zaś pojawiające się różnice nie wynikają z typowych zmiennych psychospołecznych (demograficznych), lecz bardziej z postawy religijnej.

Autodeklaracja religijna okazuje się być czynnikiem różnicującym akceptację prawd głoszonych przez Papieża. Tylko w jednym obszarze papieskiego przepowiadania (pokój światowy) mniej było osób wierzących i praktykujących aniżeli pozostałych. W pozostałych dziedzinach życia i działania Ojca Św. najwyższe wskaźniki otwartości na akceptację Jego nauczania przejawiali najbardziej religijni.

4. Rzeczywisty wpływ na innych

Komplementarnym w stosunku do poprzednich zagadnień jest pytanie o ocenę rzeczywistego wpływu działalności Ojca św. na respondentów oraz kręgi tego wpływu (Ryc. 4A).

Warto zauważyć, że połowa respondentów pisze o dużym i bardzo dużym wpływie Jana Pawła II na ich życie. W przeciwieństwie do jednej z teorii sekularyzacji, oddzielającej akceptację autorytetu od indywidualnej religijności⁶, w przypadku Jana Pawła II akceptacja przywództwa w dużym stopniu obejmuje własne życie. Należy przewidywać, że to oddziaływanie jest zróżnicowane w zależności od charakterystycznych cech respondentów (płeć, wiek, wykształcenie, religijność).

Płeć nie ma istotnego znaczenia w ocenie realnego wpływu Jana Pawła II na życie respondentów, co musi skłaniać do refleksji w świetle wielu powszechnie panujących przekonań, według których kobiety jakoby miały być bardziej podatne na oddziaływanie osobowości niezwykłych, a taką bez wątpienia jest Jan Paweł II.

Obecnie należy zapytać, jakie jest znaczenie wieku dla oceny papieskiego oddziaływania. Jest to o tyle interesujące, że Ojciec Św. bardzo wyraźnie zapisał się w świadomości przede wszystkim średniego i starszego pokolenia, które pamiętało Go jako Kardynała Krakowskiego oraz przeżywało w sposób świadomy powołanie Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową.

Badania potwierdzają hipotezę, że oddziaływanie Ojca Św. na najmłodszych respondentów (18-24 lata życia) jest najmniejsze, a największe u pokolenia osób przechodzących na emeryturę. Oznacza to m.in., że zmienna wieku jest ważna w ocenie oddziaływania Jana Pawła II. Nie chodzi tutaj o sposoby rozumienia rzeczywistości, jaką prezentują osoby młodsze wiekiem (co jest np. uwarunkowane np. bardzo intensywnym oddziaływaniem mass mediów), lecz raczej o czynniki obiektywne, jakimi bez wątpienia są znajomość bezpośrednia i wielokrotna (na podstawie pielgrzymek) Jana Pawła II.

Jeżeli potraktować łącznie wypowiedzi oznaczające bardzo duży i duży wpływ Jana Pawła II na respondentów, to wówczas dostrzegamy największy wpływ u osób

z wykształceniem zawodowym (62%) i podstawowym (59%) Nikt z przedstawicieli tej grupy - w odróżnieniu od innych - nie uważa, aby nie istniał jakikolwiek wpływ Ojca Św. na ich życie (8% z niepełnym wyższym wykształceniem przyznaje się do absolutnego braku takiego wpływu).

Jak należało oczekiwać, typ autodeklaracji religijnej w sposób istotny wpływa na ocenę rzeczywistego oddziaływania Jana Pawła II, bowiem 56% wierzących i praktykujących uznaje bardzo duży lub duży Jego wpływ, podczas gdy tylko 11% wierzących, ale nie praktykujących mówi o takim wpływie. Wśród tej grupy jest też najwięcej takich, co nie widzą żadnego wpływu Ojca Św. na ich życie.

Na marginesie powyższej konstatacji staje się bardziej zrozumiała funkcja praktyk religijnych, czasem niestety traktowana jako zagadnienie marginalne. Praktyki religijne nie są jednak mało znaczącym wymiarem życia i zaangażowania człowieka, bowiem decydują o zasadniczych wymiarach percepcji przez niego świata wartości.

Z praktycznego punktu widzenia ważne jest opisanie obszarów tego wpływu i jego najbardziej istotnych uzasadnień. Oto kilka znaczących wypowiedzi osób badanych.

Ci, którzy uznali bardzo duży lub duży wpływ działalności Ojca św. na ich życie dawali takie np. uzasadnienia:

„Uczy mnie wielkiej miłości do Boga i człowieka, a przede wszystkim pokory. Ważną rzeczą jest i to, że sakrament bierzmowania otrzymałem z Jego rąk oraz to, że będąc studentem spotykałem się z Nim bardzo często. Został Papieżem, lecz nic się nie zmienił” (mężczyzna, l. 46, dyrektor).

„Dotyczy przede wszystkim Jego postawy. Zawsze mnie fascynowała. Ojciec św. jest szczególnym człowiekiem (papieżem). Jest w Nim coś, co bardzo przyciąga. Poza tym z datą 16-tego bardzo dużo się wiąże w moim życiu, z czego jestem dumna. Kocham Ojca św. i jestem bardzo dumna, że jest Polakiem i tak niezwykłym człowiekiem” (pielęgniarka, l. 25).

„Ojciec św. porusza dużo spraw dotyczących młodzieży, co pozwala mi spojrzeć na własne postępowanie i ewentualnie coś w nim pozmieniać” (uczeń zawodówki).

„Po kazaniu przez Niego wygłoszonym świat wydaje mi się lepszy, mnie jest lepiej na sercu” (kobieta, l. 48, dyrektor).

„W ważnym, najbardziej chłonnym okresie życia - młodości pomógł mi w świadomym ukształtowaniu mojej wiary.” (nauczyciel, l. 32).

„Po prostu jestem dumny, że głową Kościoła katolickiego jest Polak, a zarazem jest to dopingiem dla mnie, aby być lepszym i coraz więcej pracować nad sobą” (robotnik, l. 44).

„Traktując moją wiarę serio nie sposób nie szukać inspiracji u tego, który jest Namiestnikiem Chrystusa, a szczególnie tego, co mówi na temat wiary. Myślę, że szczególnie mocno odebrałem dekalog z ostatniej wizyty w Polsce” (student).

Tab. 2
Najbardziej atrakcyjne tematy papieskiego nauczania (%)

Temat	Liczba respondentów (%)
rodzina	46
sens wiary	31
praca nad sobą	24
przykazania	15
cierpienie	13
ciężyzna	11
praca	7

„Osobiście uważam, że Jan Paweł II jest cudem, jakim Bóg nas obdarzył, którego wielu nie pojmuję. Jestem zafascynowana jego mądrością i pokorą” (nauczycielka, l. 47).

Także osoby postrzegające średni wpływ Jana Pawła II na ich życie niezwykle pozytywnie go opisują i np. zauważają, że dotyczy on:

„postawy względem ludzi niewierzących, postawy w stosunku do ludzi chorych i cierpiących, postawy służenia i przebaczenia” (wdowa, l. 40);

„wskazywania drogi przez życie, aby iść wg przykazań Boga i otworzyć się na drugiego człowieka, na jego przyjaźń, miłość, a niekiedy na jego ból i samotność” (student).

Nawet nieliczni ankietowani, którzy widzieli mały wpływ działalności Ojca św. na ich życie, skłonni byli oceniać pielgrzymki jako

wydarzenia o silnym ładunku emocjonalnym.

Jak wynika z powyższych wypowiedzi, wpływ Jana Pawła II na życie respondentów w największym stopniu obejmuje zagadnienia wiary i sensu życia, moralności i miłości bliźniego. Co ósmy respondent pisze wprost, iż to oddziaływanie dotyczy wszystkiego.

Zakres wpływu papieskiego pielgrzymowania oraz przepowiadania przedstawia się także interesująco, gdy bierzemy pod uwagę bliskość psychiczną (albo inaczej atrakcyjność) poszczególnych tematów, poruszanych przez Namiestnika Chrystusa. Globalnie rzecz biorąc, 1/3 respondentów nie podała uzasadnienia, dlaczego akurat zainteresowały ich takie tematy papieskiego przepowiadania, a co piąty respondent zauważał, że preferencja tematów papieskiego oddziaływania wynika z własnych doświadczeń życiowych. W poniższym zestawieniu widać preferencję tematyki rodzinnej (Tab. 2).

W tym miejscu można zapytać, czy przypadkiem atrakcyjność papieskiego nauczania nie jest uzależniona od dostępu do źródeł informacji o działalności Namiestnika Chrystusa na ziemi. Wówczas, kiedy przeprowadzono badania, nie było jeszcze tak wielu transmisji z Watykanu, a zatem tym bardziej intrygujące jest zagadnienie dostępności do papieskiej nauki. Jako źródło informacji o nauczaniu Jana Pawła II wymienia się niewiele czasopism, m.in.: *L'Osservatore Romano*, *Gość Niedzielny*, *Gazetę Wyborczą*, *Niedzielę*, *Słowo-Dziennik Katolicki*, *Źródło*, *Rycerz Niepokalanej*, *Tygodnik Powszechny*, *Rodzina*, *Królowa Apostołów*, *Mały Gość Niedzielny*, *Katolik*, *Powściągliwość i Praca*, *Misyjne Drogi*, *Posłaniec Serca Jezusowego*, *Przegląd Katolicki*, *List*, *Apostolstwo Chorych*, *Echo Afryki*, *Wychowawca*, *Być sobą*, *Rodzina Katolicka*, *Ziarno*.

Najczęściej pojawia się *Źródło i Gość Niedzielny*. *Tygodnik Powszechny* wymieniło 11 osób, *Znak* - 1 osoba.

5. Ocena pielgrzymowania do Ojczyzny

Opisy pielgrzymowania do Ojczyzny były wielokrotnie podejmowane przez badaczy i publicystów. Pomijając wiele szczegółowych danych nt. tychże pielgrzymek⁷, na zakończenie artykułu wskażę na ich wyjątkowość i zasadnicze skutki.

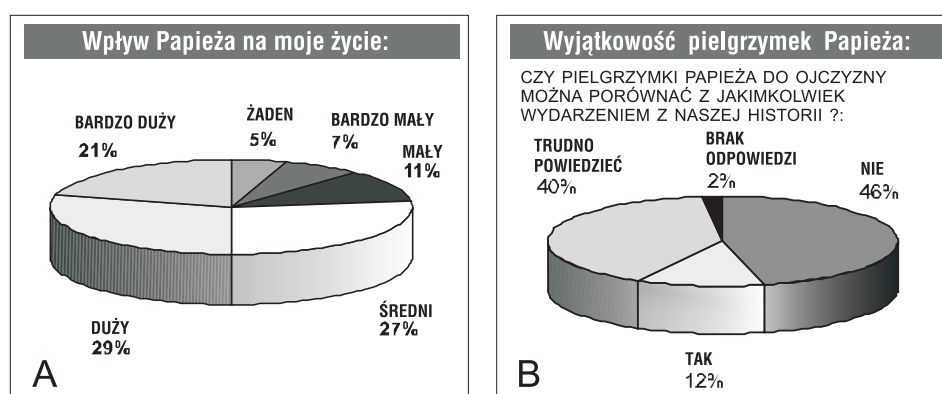
Jest rzeczą charakterystyczną, że wielkie wydarzenia porównujemy z czymś, co jest uprzednio dla nas znaczące. Tak jest również z papieskimi odwiedzinami Ojczyzny (Ryc. 4B).

Wszelkie pielgrzymki są szczególnym wydarzeniem religijnym. Mają one również wymiar psychologiczny, społeczny i narodowy. Dotyczy to szczególnie pielgrzymek papieskich. Są one kwalifikowane jako zdarzenie historyczne, a przynajmniej wyznaczające istotne rozdziały w dziejach polskiego katolicyzmu i narodu.

Świadczą o tym wypowiedzi badanych.

Respondenci głównie podkreślają nieporównywalność papieskich pielgrzymek do istotnych wydarzeń historycznych, szczególnie ze względu na nieprzeciętną osobowość Jana Pawła II. Kiedy jednak próbują je porównać, to zestawiają je z wielkimi wydarzeniami naszej historii narodowo-religijnej, jak m. in.: chrzest Polski, bitwa pod Grunwaldem, zwycięstwo Sobieskiego pod Wiedniem, uchwalenie Konstytucji 3 Maja, cud nad Wisłą czy powstanie Solidarności. Kojarzy się je także z:

„okresem przed Powstaniem Styczniowym, kiedy Polacy w obronie polskości i wiary manifestowali swoją obecnością, udziałem w procesjach ku czci np. wieszczów” (uczennica);

Ryc. 4
Ocena wpływu działalności Jana Pawła II na życie respondentów (A)
oraz ocena wyjątkowości pielgrzymek Papieża (B)

Tab. 3
Główne skutki papieskich pielgrzymek

Ogólnie wszystkie pielgrzymki Jana Pawła II do Polski przyczyniły się do:	Liczba respondentów (%)
wzmocnienia nadziei społeczeństwa	39
lepszego poznania prawd religijnych	38
pogłębienia związku Kościoła z narodem	30
wzrostu autorytetu Polski na arenie międzynarodowej	28
zwiększenia autorytetu Kościoła	24
wzmocnienia poczucia wspólnoty narodowej	19
zwiększenia liczby powołań kapłańskich i zakonnych	17
zwiększenia częstotliwości praktyk religijnych	14
podniesienia poziomu moralnego	12
wzmocnienia walki z wadami narodowymi	10

szego poznania prawd religijnych (Tab. 3).

6. Zakończenie

Wskazane w obecnych badaniach najbardziej istotne skutki wielokrotnych odwiedzin Ojca św. w Ojczyźnie są zasadniczo podobne do ujawnianych wcześniej. Można je uszeregować w zespół następujących wymiarów:

a) religijno-kościelny (lepsze poznanie prawd religijnych, pogłębienie związku Kościoła z narodem, wzrost autorytetu Kościoła, zwiększenie liczby powołań kapłańskich i zakonnych, zwiększenie częstotliwości praktyk religijnych);

b) etyczno-psychologiczny (podniesienie poziomu życia moralnego, zwiększenie walki z wadami narodowymi);

c) społeczno-narodowy (wzmocnienie poczucia wspólnoty narodowej, wzrost autorytetu Polski na arenie międzynarodowej).

„obaleniem systemu totalitarnego, który nie pozwalał na zbliżenie się do Kościoła” (robotnik, l. 45);

„radością powrotu Kardynała Wyszyńskiego z więzienia” (emeryt);

„ocaleniem klasztoru na Jasnej Górze w czasie najazdu szwedzkiego” (dyrektorka, l. 40);

„mistrzostwami świata w piłce nożnej w 1974 r.” (nauczyciel, l. 31).

Wyjątkowość pielgrzymek Jana Pawła II do Polski jest współtworzona przez specyficzny klimat przygotowania się do niej, wyzwianie szczególnych emocji społecznych, budzenie nadziei narodowych i indywidualnych⁸.

Biorąc pod uwagę wszystkie pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny, respondenci uznali, że najbardziej przyczyniły się one do wzmocnienia nadziei społeczeństwa i lepszego poznania prawd religijnych (Tab. 3).

Porównanie danych z roku 1987 i 1992, a więc po 5-letniej przerwie i w nowych warunkach społecznych, a także po kolejnej pielgrzymce Jana Pawła II do Polski ujawnia pewne prawidłowości, wyrażające się w dominacji wymiaru religijno-kościelnego oraz etycznego jako najbardziej widocznych skutków papieskich odwiedzin Ojczyzny.

Przypisy:

¹ Szerzej na ten temat piszę m.in. w książce *Fascynacja i wezwanie. Ostatni pobyt Ojca Św. w PRL*, Warszawa 1992 i w artykule *Percepcja papieskiego przestania dzisiaj*, „Arka” 52: 1994, s.91-98.

² Por. D. Ange, *Jean Paul II, don de Dieu*, Paryż 1994.

³ Por. T. Szulc, *Pope John Paul II. The Biography*, N.York 1995.

⁴ A. Bilik, *Polityka - politycy*, Warszawa 1992, s. 188.

⁵ Por. G. Schnitz OFM, *Liebst du den Papst?*, Leutesdorf 1989, s.5; Cz. Ryszka, *Kto się lęka papieża?*, Wrocław 1989.

⁶ Por. M.B. Kleiman, N. Ramsey, *Public confidence in religious leaders: A perspective from secularization theory*, „Review of Religious Research” vol 38:1996, no 1, 79-87.

⁷ Por. ks. J. Makselon, *Niezwykłość papieskich wizyt w Polsce*, „Homo Dei” 1-2:1991, s.21-27.

⁸ Por. A. Biela, J. Tobacyk, *Self-transcendence in the agoral gathering: A case study of Pope John Paul II's 1979 visit to Poland*, „Journal of Humanistic Psychology”, vol. 27:1987, no 4, 390-405; Wł. Prężyna, *Zgromadzenia agoralne jako zjawisko społeczne. Analiza doświadczeń lat osiemdziesiątych w Polsce*, „Roczniki Filozoficzne” t.XLI:1993, z.4, s.41-51.

The influence of John Paul II upon Poles

(SUMMARY)

The article summarises the results of polls conducted in 1994 in southern Poland on a group of 430 people. The purpose of the polls was to look at the perception of the unusual personality of John Paul II, the functions he performs, the acceptance of papal teachings, the actual influence upon others, and the evaluation of his pilgrimages to Homeland by the respondents. The importance of such factors as sex, age, level of education, and religious beliefs in evaluating the Pope's activities was also taken into consideration.

John Paul II is commonly perceived as an unusual and multidimensional personality. One stresses mainly his religious functions (Christ's envoy, the head of the Roman Catholic Church).

Fascination with the personality of John Paul II does not necessarily mean the total acceptance of the truths contained in his teachings. This selectiveness is mainly the result of insufficient religiousness. Similarly, the evaluation of the actual influence of John Paul II upon respondents also depends on their religiousness.

The most attractive subjects of the papal teachings are family, the sense of faith, and work upon oneself.

The pilgrimages of the Holy Father to Poland have enormous importance for people and perform religious and sacred, ethical and philosophical, and social and national functions.